

Mîrek Muhammed-i Taşkendî. *Nevâdirü'l-Emsâl: Türkçe Açıklamalı Nadir Farsça Atasözü ve Deyimler*. Hazırlayanlar Yusuf Öz ve Bahattin Kahraman. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2024. 272 s. ISBN: 9789751758767.*

MÜJGÂN ÇAKIR

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

(mjgan.cakir@gmail.com), ORCID: 0000-0003-1526-9902.

“ ” Çakır, Müjgân. “Mîrek Muhammed-i Taşkendî. *Nevâdirü'l-Emsâl: Türkçe Açıklamalı Nadir Farsça Atasözü ve Deyimler*.” *Zemin*, s. 9 (2025): 196-203.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15658271>.

* Bu yazının yayımlanma serüveni aşlında kitap basıldıktan hemen sonra başlamıştı. Fakat ne yazık ki yazıyı hazırlarken yazarlarından sayın Prof. Dr. Bahattin Kahraman'ın elim vefat haberini alınca sekteye uğradı. Hoca'nın kendisiyle tanışma fırsatım olamamıştı, sadece her iki araştırmacının da yaptığı değerli çalışmaları biliyordum. Bu vesileyle sayın hocamıza bir kez daha Allah'tan rahmet, ailesine ve çalışma arkadaşlarına sabırlar dilerim.

Son yıllarda özellikle mesel/darbimeselleri bir araya toplayıp örneklerle zenginleştiren emsâl sözlükleri üzerinde yapılan çalışmaların arttığını sevinerek izliyoruz. Bu sözlüklerin çalışılmasının ve neşrinin bizim için yeni ufuklar açacağı aşîkârdır. Osmanlı sahasında adı geçen emsâl sözlükleri ve yazarlarına bakılacak olursa bunların içinde Riyâzî Mehmed'in (ö. 1644) *Düstûrû'l-'Amel*'i, Âlî Hüseyin Efendi'nin (ö. 1648) *Ukûdû'l-'Ukûl*'ü, Derviş Hasan Hüsâmî'nin (ö. 1676) *Tuhfetü'l-Emsâl*'i, Şu'ûrî Hasan Efendi'nin (ö. 1694) *Ferheng-i Şu'ûrî*'si, Müezzîn İbrahim Mahmud bin İbrahim bin Süleyman'ın (ö. on yedinci yüzyıl?) *Muhtasar ve Müntehabü's-Şu'ûrî*'si, Abdullah Kudsî'nin (ö. 1717) *Tercüme-i Durûb-ı Emsâl-i 'Arabiyye*'si, Hâlis İbrahim-i Pasarofçavî'nin (ö. 1752) *Mecma'ü'l-Emsâl*'i, Muhammed Necîb'in (ö. 1758-9) *Lügat-i Tedkîkât-ı Fursiyye-i Necîb*'i, Âsımzâde Hâmid'in (ö.1842) *Şerh-i Mezâmînü'l-Emsâl*'i, Sirozî'nin *Emsâl-i 'Acem*'i, Muhammed Şâkir-i Aynâtî'nin *Menba'u Zülâli'l-Ma'ânî fî Tercemeti Emsâli'l-Meydânî*sinin ön plana çıkanlar arasında olduğu görülür, yazarı bilinmeyen emsâl sözlükleri de mevcuttur.¹ Mîrek Muhammed Taşkendî (ö. 1613'ten sonra) de bahsi geçen yazarlardan olup on yedinci asrın önemli lügat sahibi âlimlerinden biridir. Aslında bu yazarın sözlüğünden evvel *Şehrî ve Güllî* isimli, beyitlerin açıklamasına dayalı kitabı 2012 senesinde bu yazıda tanıtılacak eseri neşreden araştırmacılar tarafından yayımlandığında² metinleri anlamamızı kolaylaştıracığı düşüncesiyle bizleri heyecanlandıran bir kaynak olmuştur. Kendi namına eserden oldukça fazla istifade ettiğini söyleyebilirim.

Mîrek Muhammed, Özbekistan'ın Taşkent şehrinde doğmuştur, Çağatay Türklerinden olup soyu Barak Han'a (salt. 1266-1271) kadar dayanır. Nakşibendî

1 Emsâl sözlükleri için mesela bkz. Rabbaa Rababa, “Âsımzâde Hâmid'in Şerh-i Mezâmînü'l-Emsâl'i (İnceleme-Metin)” (Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2019); Zeynep Kayapınar, “Farsça Emsâl Sözlüklerindeki Çok Anlamlı Kelimeler ve Muhammed Necîb'in Lügat-i Tedkîkât-ı Fursiyye-yi Necîb'i (Metin-İnceleme)” (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2023); Muzaffer Kılıç, “Edirneli Derviş Hasan Hüsâmî'nin Tuhfetü'l-Emsâl'i (İnceleme-Metin-Dizin)” (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2019); Rabbaa Rababa, “Abdullah Kudsî ve Tercüme-i Durûb-ı Emsâl-i Arabiyye'si”, (Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2013); Murat Güneş, “Hâlis İbrâhîm-i Pozarefçevî [öl. 1752] Mecme'ü'l-Emsâl (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizinler-Açıklamalar)” (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2020); Aysun Uzun, “Edirneli Âlî Hüseyin Çelebi'nin Ukûdû'l-Ukûlû (Tahkik-İnceleme)” (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2019); Funda Türkben, “Riyâzî Mehmed Efendi ve Destûrû'l-Amel'i” (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2013).

2 Mîrek Muhammed-i Taşkendî, *Şehrî ve Güllî: Bir Şehir Bir Gül*, haz. Bahattin Kahraman ve Yusuf Öz (Ankara: Akçağ, 2012).

tarikatına mensup olduğundan “Nakşbendî” nisbesini kullanmıştır. Eserlerinde bahsettiğine göre Muhlisî-yi Bedahşânî’den (ö. on altıncı yüzyıl) dersler almıştır. Hiciv şairi Müşfikî-yi Bahârî (ö. on altıncı yüzyıl) ile görüşmüştür, onun vefat tarihinden önce İstanbul’a gelmiş olabileceği düşünülmektedir. İstanbul’da bazı şairlerle irtibat kurmuş daha sonra Rumeli’ye geçmiştir. Zigetvar’da Kanunî Sultan Süleyman’ın (salt. 1520-1566) türbesini temizlemek işiyle meşgul olmuş, türbedar olan Bosnalı Ali Çelebi’nin (ö. 1598) sohbet meclislerine iştirak etmiştir. 1596-7 yıllarında İstanbul’da bulunmuş olması muhtemeldir. Buradan Gelibolu’ya gidip Farsça dersleri vermiştir. Hayatıyla ilgili dikkat çeken ayrıntılardan biri görme problemi olduğu, diğeri ise Türkçeyi çok iyi bilmediğine dairdir. Ölüm tarihi konusunda kesin bir bilgiye rastlanmayan yazar *Şehrî ve Gülf*’i yazdığı 1613 senesinden sonra vefat etmiş olmalıdır.³ Mîrek Muhammed-i Taşkendî’nin *Nevâdirü’l-Emsâl* ve *Şehrî ve Gülf* dışında *Sâkînâme* adlı bir eseri daha bulunmaktadır.

Yusuf Öz ve Bahattin Kahraman tarafından yayımlanan *Nevâdirü’l-Emsâl*’in muhtevasından kısaca bahsetmek gerekirse içindekiler kısmında görüleceği üzere kitapta “Mîrek Muhammed ve Nevâdirü’l-Emsâl,” “Tenkitli Metinde Takip Edilen Usul” ve “Tenkitli Metin” ana başlıkları bulunmaktadır. “Mîrek Muhammed ve Nevâdirü’l-Emsâl” başlıklı kısım ise kendi içinde “Hayatı, Nevâdirü’l-Emsâl, Kaynakları, Önemi ve Kaynaklık Ettiği Bazı Eserler, Nevâdirü’l-Emsâl’in Nüshaları ve Diğer Nüshalar” gibi bölümlere ayrılmıştır.

Yazarlarının ifadesiyle eser “Farsça deyim ve atasözlerinin Türkçedeki karşılıklarını veren, hangi hâl ve durumda söylendiğine değinen, bazılarının deyim ve atasözü hâline geliş hikâyelerini aktaran bir sözlüktür.”⁴ Mîrek’in metnini oluştururken birçok kaynaktan faydalandığı görülmektedir. Bunların içinde Mollâ Câmî’nin (ö. 1492) *Bahâristân*’ı, Selmân-ı Sâvecî’nin (ö. 1376) *Cemşîd ü Hurşîd*’i, Nizâmî’nin (ö. 1214?) çeşitli mesnevileri, Firdevsî’nin (ö. 1020?) *Şehnâme*’si, Ferîdüddîn Attâr’ın (ö. 1221) *Tezkiretü’l-Evliyâ*’sı gibi metinler dikkat çekmektedir. Yine araştırmacılara göre incelediği eserler içinde Sürûrî’nin (ö. 1562) *Bahrü’l-Ma’ârif*’i olmalıdır. Halîmî (ö. 1497) ve Nimetullah (ö. 1561) sözlükleri de kullandığı kaynaklar arasındadır. Eserin, kendisinden sonra yazılan Riyâzî’nin *Düstûrû’l-‘Amel*’i, Şu’ûrî’nin *Ferheng*’i ve Hüsâmî’nin *Tuhfetü’l-Emsâl*’i

3 Mîrek Muhammed-i Taşkendî, *Nevâdirü’l-Emsâl*, 15-19.

4 Mîrek Muhammed-i Taşkendî, *Nevâdirü’l-Emsâl*, 19.

üzerinde büyük tesiri olmuştur. Özellikle Hüsâmî'nin bazı maddeleri neredeyse aynen Mîrek'ten alıntıdır.

Nevâdirü'l-Emsâl'in tespit edilebilen 31 nüshası kitapta tanıtılmış, ismi bilinen fakat ulaşılamayan 8 nüshası sıralanmıştır. Yani eserin şimdilik toplamda 39 nüshasından bahsedilebilir. Edisyon kritik için ise Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Bölümü 438/8 numaradaki nüsha ile İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEK TY 3367 numaralı nüshalardan faydalanılmıştır.

Metin, manzum mensur karışık kısa bir mukaddime ve "Bâbü'l-Elifi'l-Meftûha" başlığı altında yer alan "enâyî" maddesiyle başlamakta "Bâbü'l-Yâi'l-Meftûha" başlığı altındaki "yek-âvîz" maddesiyle sona ermektedir. Bu kısımda 287 madde başı bulunmaktadır. Eserin sonunda metnin yazılış tarihinin de verildiği mensur bir kısım ile birlikte Farsça 3, Türkçe 5 beytin bulunduğu kısa bir hâtme yer almaktadır. Neşre esas alınan iki nüsha dışında diğer nüshalarda karşılaşılan 72 madde de "âb" ile başlayıp "gul-i sûrî" ile bitmektedir ve "Ek Maddeler" kısmına alınmış olup toplamda eserde 359 madde başı bulunmaktadır.

Mîrek Muhammed, maddelerde açıklamayı yaptıktan sonra genel olarak örnek beyitlere yer vermektedir. Bu kısımda metni okumalarımız esnasında dikkatimizi çeken birtakım hususlardan bahsetmek ve bazı ufak önerilerimizi sıralamak isteriz.

"Âb-ı men ez fulân kes guşâd" maddesinde örnek olarak alınan,

هزار دامن کوهر نثارشان کردم
که هیچ کسی شبیهی در کنار من ننهاد

şeklindeki beyitte (s. 73) "Kimse bir kehribar taşı koyuvermedi yamacıma" şeklinde serbest bir biçimde Türkçeye aktarılan ikinci mısra da geçen "شبه" kelimesi zannımızca kehribar ya da anber gibi değerli bir taş olmamalıdır. Mevlânâ Zâhir kendisi etekler dolusu inci dağıtırken değersiz bir taşın bile ona lâyık görülmediğini söylüyor. Bahsi geçen kelime için Şu'ûrî, sözlüğünde "[şebe]: Feth-i bâ-i muvahlade ve ilhfâ-yı lâ ile. Üç manaya gelir. Evvel, madenî bir siyâh taştır, nerm ve berrâk olur. Ona [şeb-reng] dahi derler..."⁵ şeklinde siyah bir taş olduğunu söylüyor. Şair böyle değersiz bir taştan bahsediyor olmalı.

"Bâbü'l-Elifi'l-Mazmûme" başlığı altında yer alan "üstühân" maddesinde "gerçi kemik ma'nâsına gelür çekürdek ma'nâsına dahi gelür. Hattâ hurmâ

⁵ Şu'ûrî Hasan Efendi, *Lisânü'l-'Acem Ferheng-i Şu'ûrî*, haz. Ozan Yılmaz (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019), 3:2425.

çekürdegine ustuhân-ı hurmâ dirler” ve “Ve dahi ustuhân esâs ma’nâsına gelir ve dahi her nesnenün aslına ustuhân dirler” dendikten sonra Hâce Âsafî’nin aşağıdaki beyti buna misal gösterilmiştir:

استخوان من که از سنگ جنون صد جا شکست
استخوان قصه فرهاد و مجنون بسته اند

şeklindeki beytinde (s. 90) şairin delilik taşıyla yüz yerinden kırılan kemiğiyle Ferhâd ve Mecnûn hikâyelerinin asıl metnini yazdıklarını söylediği, böylelikle özellikle ilk mısırda kemikten yapılmış kalemleri işaret ettiği görülmektedir. Yani çeviri “Delilik taşıyla yüz yerinden kırılan aslımla...” şeklinde değil “Delilik taşıyla yüz yerinden kırılan kemiğim ile...” olmalıdır. İkinci mısradaysa “üstühân” kelimesinin Mîrek’in dikkat çektiği “asıl” manasının kullanıldığı yazarın dediği gibi “katı zâhirdir”.

“Tu ber ser-i hod zen ve fulân kes ber sereş zened” maddesinde Mîrek Muhammed’in ender olarak örnek verdiği Türkçe beyitlerden biri bulunuyor:

Bî-sütûn gamı ben âhla itdüm berbâd
Varsun tîşesini başına çalsun Ferhâd

şeklinde kitapta yer alan beytin (s. 119) vezin ve mana itibarıyla “Bî-sütûn-ı gam” şeklinde tamlamalı okutulması elzemdır. Şair “gamın geçilmez, sarp, Bîsütûn dağına benzeyen dağımı, ahımla rüzgâra verdim, yıktım” demek istiyor.

Mîrek Muhammed Taşkendî’nin eserinin içinde belirttiği gibi kimi zaman beyitleri hafızasında yer aldığı şekliyle eserine dâhil ettiği görülmektedir. Aşağıdaki beyit bunların bir örneği sayılabilir (s. 123):

دلم چندین فسون از چشم ترکان بلا دیده
فریم چون دهد نرکس که چشم چشمها دیده

Beytin ilk mısraında yer alan “çeşm-i Türkân-ı belâ-dîde” tamlaması “bela görmüş, belaya uğramış güzellerin gözü” manasına gelmekte olup klasik edebiyatın güzel profiline uymamaktadır. Tamlamalı okunması dolayısıyla beytin “Gönlüm güzellerin gözlerinin büyüünden o kadar belaya düştü ki” şeklinde çevrilmesi de olanaksız hâle gelmektedir. Fakat *Nevâdirü’l-Emsâl*’in tarayabildiğimiz 22 nüshasında tamlamanın bu şekilde yer alması Mîrek’in beyti hatırladığı şekilde yazdığının bir göstergesi olmalıdır. Sayın araştırmacıların dipnotta beytin bir kaynaktan buldukları şeklinde yer alan “Türkân-ı hatâ-dîde (Hitay ülkesini [ya da hatayı] görmüş güzeller)” tamlaması metne daha uygun görünmektedir.

"Hat ber gerdenem keş" maddesinde Nizâmî'nin örnek olarak gösterilen,

نطع بيفکند و برو ريك ريخت
ديو ز ديوانکيش می کريخت

şeklindeki beytinin (s. 138) "Çakıl döşer, üzerine kum dökerdi" olarak Türkçeye aktarılan kısmında geçen "نطع / na't" kelimesinin çevrilirken "örtü" manasıyla alınması idam cezalarıyla ilgili uygulamanın daha vazıh hâle gelmesini sağlayacaktır. Nitekim bahsi geçen kelime "mahkumların üzerine oturtulup başlarının kesildiği deriden yapılmış bir örtü"⁶ olarak sözlüklerde karşımıza çıkmaktadır. Böyle olunca ilk mısraın "Örtü döşer, üzerine kum dökerdi" şeklinde çevrilmesi ve cellatların idamı gerçekleştirdikleri yere örtü örtüp kum döşemesi uygulamasının hatırlatılması yerinde olacaktır.

Metnin iki yerinde yani "şîr-gîr" (s. 182) maddesi ile "gurg-ı bârân-dîde est ve fulân kohne-süvâr est" (s. 212) maddelerinde Hâfız'ın (ö. 1390) *Sâkinâ-me*'sinden alınıp örnek gösterilen,

بده تا روم بر فلک شیرگیر
چو برهم زنم دام این گرك پير

şeklindeki beytin "[Şarap] ver de çıkayım Arslan Burcu'na, dağıtıvereyim bu yaşlı kurdun tuzağını," şeklinde yapılan nesre aktarımında şairin Arslan Burcu'na çıkmaktan bahsetmediği, feleğin üzerine çıkıp aslan tutmak ve avlamaktan söz açtığı görülmektedir. Bu Mîrek'in anlattığı Behrâm-ı Gûr döneminde geçen hikâyeyle alakalı olması bakımından manidardır. Böylelikle şair feleğin üstüne sarhoş bir şekilde çıkmaktan da dem vurmaktadır.

Nevâdirü'l-Emsâl'de,

يعنى از گوش خسان در تو تنك
دارد ای خواجه از ين پس لب و سنك

şeklinde yer alan beytin (s. 213) ilk mısraının çevirisi kitapta "Yani senin güzel sözlerin o alçakların kulağından arlanır," şeklinde yapılmış olup "güzel sözlerin" ifadesinin "inci gibi olan sözlerin" şeklinde tercüme edilmesi beytin anlam dairesini genişletmesi açısından faydalı olacaktır. Nitekim sözün inciye benzetilmesi dışında şairin sözün kulağa küpe olması manasını çağrıştırdığı da böylelikle düşünülebilir.

6 Hasan Enverî, *Ferheng-i Füşûrde-i Suhan* (Tahran: Kütübhâne-i Millî-i İran, 1382), 2:2443.

تو به دستار من چه می نگری
مندل پاره پاره ای دارم

şeklinde “mendil” maddesinde (s. 216) yer alan beyitte “Sen niye bakıyorsun benim mendilime kareli mendilim var işte,” şeklinde Türkçeye yapılan aktarımın yazarın mendilin “destâr” manasında kullanıldığı yolunda verdiği bilgiler de dikkate alınarak “Sen benim destârıma neden bakıyorsun, benim ipekten dokunmuş alacalı bir destârım var,” doğrultusunda nesre aktarımı yapılabilir.

Yazarın “yasal” maddesinde gece ve gündüz vassında söylenmiş olan aşâğıdaki beyti alıntıladiğı görülmektedir:

تا بر سر حبش یسو می روم برده جنك
هر سو نهاده رو به هزیمت سپاه زنك

“Yesev ordusunun başına gidiyorum savaşıarak, her tarafta hezimete uğramış kadıncıklar ordusu” olarak nesre aktarılan beyit (s. 237) Aşir Efendi nüshasında,

تا بر سر حبش یسوی روم برده جنك
هر سو نهاده رو به هزیمت سپاه زنك

şeklinde ve vezne uygundur. Bu durumda metin “yasal/yesev” kelimesinin Mîrek’in verdiği “cemiyet eylemek, alay” manası da düşünülerek “Rum (yani gündüz) Habeş (yani gece) ordusunun üzerine ceng için toplandı. Her tarafta hezimete uğramış karanlık ordusu,” şeklinde nesre aktarılabilir.

Kitabın “Ek Maddeler” kısmında “çerb” başlığı altında yer alan,

در قیامت به ترازوی حساب
چربد از مشربه ها ی زرتاب

beytinde (s. 254) “Kıyamet Günü hesap terazisinde maşrabalardan daha ağır basar saf altın” çevirisinin bir üstteki beyitte bahsi geçen kırık ve eski toprak testi hatırlanarak “[o] Kıyamet Günü’nde hesap terazisinde saf altından yapılmış maşrabalardan daha ağır basar” şeklinde çevrilmesi daha uygun olacaktır.

Mîrek Muhammed Taşkendi’nin eserinin araştırmacıların faydalanabileceğı birkaç noktası bulunmaktadır. Bunlardan biri elbette Farsça öğrenmeye yardımcı görevinde bulunması, Farsça ve Farsçadan tercüme edilmiş veya tesirinde kalmış metinlerde özellikle atasözü ve deyimleri anlamada bir el kitabı olmasıdır. Bu bakımdan esere göz atıldığında mesela “ter şuden” deyiminin bir kimsenin ufak bir şeyden huzursuz olup bozulması hâlinde kullanıldığını (s. 117); “dil girân kerd” deyiminin ise bir kimsenin incinip, huzursuz olduğu zamanlarda söylendiğini (s. 153) görürüz.

Eserin ikinci faydalı yönü bir takım âdet ve inanışları hatırlatmasıdır. Mesela diyâr-ı Acem'de küslerin barıştıktan sonra bir araya geldikleri mecliste gömleklerini çıkarıp ateşte yakmalarının bir âdet olduğu ve bunun "hırka suht" ya da "fulân pîrâhen sûht" şeklinde ifade edildiğini (s. 142), taze bir güzelin ölümünden sonra ailesi ve yakınlarının bademleri siyaha boyayıp mezarlıkta onun tabutu üzerine saçtıkları ya da güvercin getirip tabutu üzerine saldıkları bir âdetin olduğu ve bunun da "siyeh bâdâm râ her sû meyefken" ifadesiyle karşılandığını (s. 175) ya da bir fakirin evine muhteşem biri geldiğinde kapısını kireçle boyadığını böyle durumlarda "der sefid kerden" ifadesinin kullanıldığını (s. 145), gelinleri nazardan korumak için yapılan onlara benzeyen bir çeşit süslü suretlerin içlerine akçe veya çerez doldurulduğunu, bunların düğün sırasında damların altında bekleyenlerin üzerine atıldığı böylelikle kötülüklerin def edildiğini, bu suretlereyse "çeşmâr" veya "çeşmârû" dendiğini (s. 122) de eser sayesinde öğreniriz.

Eserin bir diğer faydası çok bilinen bazı kelimelerin lügatlarda fazlaca karşılaşılmayan manalarına yer vermesidir. Bu bağlamda "pâkî" gibi çok bilinen bir kelimenin Arapçada "mûsâ" şeklinde de karşılaşılan "ustura" manasına geldiğini (s. 99); "mendîl" kelimesinin "ipekle dokunmuş alaca destâr"a dendiğini (s. 216); "bâb" kelimesinin Farsçada "ata ve ced"leri ifade etmek maksadıyla kullanıldığını (s. 246) görürüz.

Taşkendî'nin eserinde kaynak olarak kullandığı metinlere tenkidî olarak yaklaştığı bu bakımdan da yol gösterici olduğu söylenebilir. Mesela "lügat yazanlar âftâbî sâyebân ma'nâsına geldüğün isâbet itmemişler" (s. 77) ve "Ni'metullâh hazretleri bidih, bizen ma'nâsına geldüğünden gaffet eylemişlerdür, anuniçün tahrîr olındı" (s. 109) gibi ifadeleri, metinleri bir süzgeçten geçirdiğinin göstergelerinden olup bir sözlük âliminin eserlere yaklaşım tarzını göstermesi bakımından değerlidir.

Yukarıda sıralanan birçok faydayı haiz bu eseri ilim âlemine kazandıran araştırmacıların bu çalışmaları metin okuma, anlama ve şerh etme çalışmaları için muhteşem bir hazinenin kapılarını aralamakta, alana önemli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca bu tarz eserlerin yayımlanması hususundaki bir boşluğu doldurduğu da aşîkârdır. *Nevâdirü'l-Emsâl* özellikle dil ve edebiyat konusunda araştırmalarda bulunan ya da meraklı olan okuyucu kitlesi için önemli başvuru kaynaklarından biridir. İleride yapılacak çalışmalarda özellikle hem Latin alfabesiyle hem de Arap harfli olarak hazırlanacak madde başı listelerinin kitaplarda yer alması bu eserlerin kullanımında büyük rahatlık ve kolaylık yaratacaktır. Ayrıca bu metinler üzerinden mukayeseli çalışmalar yapılması da en büyük dileklerimizdendir.